

POLITIEKE PERIKELEN TE HAALTERN (einde 19de eeuw)

Zoals wellicht in andere dorpen, werd ook te Haaltert "gebekvecht" tussen de gevestigde politieke fracties. In de tweede helft van de 19e eeuw waren het de katholieken en de liberalen, beiden geschaard rond hun voormannen, enerzijds Ludovicus de Sadeleer en anderzijds Gustaaf Van Meldert.

Sinds het einde van de 15° eeuw waren de de Sadeleers actief in het politieke leven. (1)

De eerste Haaltertse burgemeester in het nieuwe België werd Ludovicus de Sadeleer. Jan Van Londersele was 1° schepen, Louis de Sadeleer (broer van Ludovicus) 2° schepen ; Jan Baptist Van den Berghe, Dominicus Coppens, Louis de Sadeleer (Boekent), Karel Arents, Jan Baptist Coppens en Frans Roeland waren de raadsleden.

Onder dit Katholieke bewind (het zou aanhouden tot 1860) ontwikkelde zich een liberale oppositie onder de stuwende kracht van Gustaaf Van Meldert. Het succes bleef niet achterwege en met de verkiezingen van 30/10/1860 behaalde de lijst Van Meldert de volstrekte meerderheid.

De nieuwe burgemeester werd geboren in Ninove op 15/9/1813. Zijn moeder, Anne Marie Spitaels, stamde uit een zeer voorname bankiersfamilie uit het Geraardsbergse (2).

In de archieven van het St.-Jozefskollege te Aalst vinden wij G. Van Meldert terug in 1824. Hij zit in de "Media Grammatica" - huidige 2° - 3° Lat. - en in '25 in de "Syntaxis" waar bij de prijs behaalt voor Catechismusleer en Rekenkunde.

Van Meldert meldt zich in het gemeentebestuur en wordt sekretaris te Kerksken (1836-1846), gemeenteontvanger te Helderghem (1845-1850) en gemeentesecretaris te Haaltert (1836-1860).

Tijdens zijn burgemeesterschap (1800-1879) is hij ook lid van de Kamer van Koophandel en Rechter bij de Koophandelsrechtbank van Aalst.

Samen met zijn zuster Catherina runnen zij een "Fabrique de toiles" in ons dorp (nu Vaney).

(1) In "Land van Aalst" jg. 38 (1986) nr. 2-3 blz. 115

(2) J. De Ro - Analyse van belangrijke financiële en politieke familieclan : de Spitaels van Geraardsbergen.

Onuitgegeven licentiaatsverhandeling - RUG Fac. Geschiedenis 1976-77

Reeds bij de installatie van het nieuwe bestuur zijn er moeilijkheden o.m. bij de benoeming van een gemeentesekretaris.

Eén maand na de verkiezingen vergadert de Raad onder voorzitterschap van uittredend burgemeester J.B. de Sadeleer.(3)

Op de agenda staat één punt : "Benoeeming gemeentesekretaris in vervanging van G. Van Meldert, démissionnaire".

De uittredende sekretaris (Van Meldert) leest de ontslagbrief (dat. 12/11/1860)

"Mijnheeren,

In de laatste kiezing van 30 oktober jl als gemeenteraadslid met de volstrekte meerderheid ingeroepen zijnde, heb ik de eer bij deze mijn ontslag als gemeentesekretaris aan te bieden en dit onder voorwaarde van den Hr Frans Reynaert in mijn plaats te benoemen."

Hierop verlaat Van Meldert de zitting.

De Raad benoemt echter de katholiek Charles Van Landuyt (onderwijzer te Kerksken) tot "provisoiren sekretaris".

Van Landuyt behaalt 7 stemmen en F. Reynaert 2 stemmen.

Ruim 3 maanden na de verkiezingen zetelt op 6/2/1861 het nieuwe bestuur voor de eedaflegging met als sekretaris Reynaert, aangesteld zonder stemming.

De Raad is samengesteld uit Gustaaf Van Meldert, burgemeester, schepenen Jan Redant ("Regterlijke politie") en P. Allemant ("Correspondentie en bestuurlijke politie van casseien en wegen") en leden L.D'Hondt ;

J. Van den Berghe, J. de Saedeleer, F. De Rouck, D. Coppens, C. de Sadeleer, F. de Sadeleer en Ph. Van Londersele.

Er volgt een woelige zitting. De katholieke fraktie wil Van Landuyt als sekretaris, doch stuit op verzet van de liberalen die inroepen dat de benoeming van Van Landuyt nog niet bekrachtigd werd door de Bestendige Deputatie.

Eén week later opnieuw Raad, met hernieuwde vraag van katholieke zijde hun kandidaat te benoemen. Het benoemingsadvies wordt andermaal doorgestuurd naar Gent.

Op 7 mei wordt de Raad bijeengeroepen om kennis te nemen van de weigering van de Deputatie Van Landuyt te benoemen tot sekretaris. De katholieken Van Londersele en De Sadeleer verklaren dat de Bestendige Deputatie de Haaltertse Raad "geaffronteerd" heeft door zonder reden de voorgestelde benoeming te weigeren !

Het bericht van Gent ligt de oppositie zwaar op de maag want na een geschorste zitting van 23/8 (slechts 3 aanwezigen!) vragen de katholieke woordvoerders opnieuw de weigering tot benoeming te behandelen. Zij krijgen geen gehoor.

(3) RAG Haaltert - modern n° 13

Er is een crisissfeer ontstaan in het Haalterts bestuur en op 10/10 worden de 4 aanwezige leden terug naar huis gestuurd tot de volgende zitting op 14/10 met slechts één punt op de agenda : goedkeuring van de begroting !

Dat is alvast positief want de rekeningen worden afgesloten met een batig saldo van 370 f 60 ct (ontvangsten 12.173,78 ; uitgaven 11.803,18 fr)

Op 21/7/1862 ontvangt de Raad een berisping van de Arrondissementscommissaris i.v.m. het uitblijven van de sekretarisaanstelling.

Het botert niet in de liberale coalitie want een paar leden pinken naar de tegenpartij en stemmen mee om toch Ch. Van Landuyt te benoemen.

Ondertussen is schepen Redant gestorven en bestaat het Kollege slechts uit 2 leden en is derhalve onbevoegd.

In een latere zitting (28/12/63) schorst Van Meldert de vergadering op zonder verkiezing van een nieuwe schepen, doch er blijven 7 raadsleden die de agenda verder afhandelen.

Na de installatie van een gewijzigd gemeentebestuur op 21/1/1864 wordt bij geheime stemming de liberale kandidaat Frans Reynaert uiteindelijk als sekretaris aangesteld.

De eerste ambtstermijn loopt zonder kleerscheuren af voor de lijst Van Meldert. Het Haaltertse kiezerspubliek is waarschijnlijk tevreden aangezien de liberalen herverkozen worden in 1866 en in 1872.

Een aantal belangrijke verwezenlijkingen dragen zeker bij tot een "modernere Haaltert" o.m. afschaffing bedelarij, bouw van een gemeenteschool, bouw van de nieuwe kerk, restauratie van de pastorie.

In die periode wordt het, rond de kerk gelegen, kerkhof verplaatst buiten de dorpskern ; de voornaamste straten worden verhard en de eerste straatverlichting siert de Hoogstraat.

De Haaltertse dichter Victorinus Van de Weghe (4) schreef een ode aan de herkozen partijgenoot. Met gevleugelde woorden prees hij de verwezenlijkingen van zijn vriend.

Den Heere Gustaaf Van Meldert,
Burgemeester te Haaltert.

Bij zijne herkiezing, den 30sten October 1866.

De kiesbus giet een tweeden maal
In Haalterts vrij gemeentezaal
Uw naam vooruit VAN MELDERT !
Een naam die uit 't verleden gloort,
En hoopvol aan de toekomst, 't oord
liez 't zegelicht verheldert.

(4) Meer over deze Haaltertse figuur in : De zalige stonden van een verloren uur.
Bloemlezing uit het dichtwerk van Victorien Van de Weghe - L. Meganck -
Uitgever Heemkring Haaltert. 1984.

't Geschut barst los, het vaandel zwiert,
't Is 't dankbaar volk dat blijde viert
d'herkozen burgemeester ;
Schoon ver van 't dorp - ik voeg mijn stem
Bij 't vreugdgejoel en 'k zing voor hem !
Dat kracht mijn zang begeester.

Proficiat... mijn waarde heer,
Aan u alleen kwam vrij deze eer,
Blijf op uw zetel tronen ;
Uw burgerhart blijft ons verpand,
Blijft burgervader de onderstand
Van uwe dierbre zonen.

De broedernijd viel dan ter neer,
En bukte voor uw trouw beheer,
En voor uw heerlijk streven.
Zij is dan weg, die tweedrachtswolk
Die donker zweefde boven 't volk ;
Die wolk hebt gij verdreven !

Geen andre die men kiezen kon,
Geen ander die als gij verwon
Voor 't dorp, de gunst der weelde ;
Gij die u aan vooruitgang wijdt,
Aan volksgeluk, aan vroed beleid,
Zie wat uw werk hier teelde !

't Was gij die sedert twintig jaar
Voor 't welzijn van onz'weverscheer,
U zonder rust verslaafdet ;
't Was gij die hen trokt uit den nood,
't Was gij die heul en werk hen boodt,
't Was gij die ze allen laafdet.

Vliegt gij niet dag en nacht ter hulp,
Naar deze buurt, naar gene stulp,
Al waar gij troost kunt bieden ;
Zijt gij de vaâr niet van ons all',
En wel van 't overgroot getal
Dier arme brave lieden ?

't Dorp miste nog een schoollokaal,
Voor onderwijs van deugd en taal,
Dat gij wilt doen herleven ;
Geen moeite hebt gij u gespaard,
Daar rijst 't gebouw, zoo lief, zoo waard ;
Gij hebt het ons gegeven !

Verzwolgen in moeras en slijk
Lag Eede en Eekent, menig wijk
Waar niemand door kon wroeten ;
Thans loopt men op kasseiengrond
Die lieve, vruchtbre streken rond ;
U mag men daarvoor groeten.

Verbroedering en burgermin
Die drongen onze harten in,
En rust in onz'gewesten ;
Geen twijfel of uw vlijt en deugd
En ondervinding zal de vreugd
Voor immer hier doen vesten.

En daarom heeft het Haaltersch volk
U weer herkozen tot zijn'tolk,
Bij 's landes staatsvermogen ;
Opdat uw heerlijk dorpsbestuur
Hier lang nog voor onz'welvaart duur'
Waar wij zoo fier op bogen !...

In hoeverre het Liberaal-Katholieke huwelijk met of zonder strubbelingen verloopt kunnen wij uit de notulen niet achterhalen.

Wanneer wij echter de kranten uit die periode doornemen vinden wij regelmatig staaltjes van wederzijds dispuut. En wat in de krant komt wordt ook besproken aan de toonbank met alle gevolgen vandien, zodat haat, wrok en pesterijen niet achterwege blijven.

In de Denderbode (5) lezen wij : "Op 15/8 werd het hopveld verwoest van Jan Coppens, agent van assurance en behorende tot de katholieke denkwyze... Alles laat voorspellen dat deze daad uit politieke haat en wrok is gepleegd geweest.", en de krant geeft de Haaltertnaren de volgende raad mee : "Zouden de weldenkende en vreedzame inwoners van Haeltert nu eindelijk niet gaen begrypen dat, indien zy een vaderlyk en zorgvol bestuer, eene waekzame politie, met een woord, vrede en rust willen zien herleven, zy met de aenstaende gemeente-verkiezing, kost wat kost, de liberhaters van 't bestuer moeten afkegelen die alles, zonder uitzonderingen aen hunnen politieke haet slachtofferen ? Mochten vele treffelyke inwoners van Haeltert, die heden dit liberael bestuer ondersteunen, eindelijk de oogen openen en den afgrond afmeten waer hoogmoed en dweepzuchtig nydigheid de welvaart van hunne voortyds zo rustige bloeiende en nyverige gemeente onvermydelyk naer toe voeren.

Burgers van Haeltert, past op dat men u het spreekwoord niet toepasse : 'Als het kalf verdronken is, dan wordt de put gevuld !'.

Op 10 januari 1875 meldt dezelfde krant :

"Zouden de echtelieden Allemand nog geene vervolgingen genoeg te lyden gehad hebben, dan dat Zondag laets zekere liberale kwasten de ruiten of glazen in hunne woning met steenen moesten uitwerpen ? Indien de Haeltertse liberhaters zulke lage schanddaden voor farcekens nemen, dan weten wij niet wat men door misdryven verstaet ?

Maer wat wil men er van zeggen ? Des nachts plodde loopen, in hunne kroegen beestenpraat vertellen, dan de eigendommen der rustige burgers schenden en hunne glazen uitwerpen dat zyn immers bij de liberhaters verouderde gewoonten geworden, en, men weet het, verouderde gewoonten zyn kwalijk om laten, besonderlyk als men weet dat de politie op hare beide ooren slaapt".

Eén van de betwistingen is steeds het opstellen van de kiezerslijsten. Alleen gegadigden die voldoende "omslag" betalen zyn kiesgerechtigd.

Bij de lijstopstelling in 1875, met het oog op de gemeenteverkiezingen van 1878, loopt de onregelmatigheid volgens katholiek standpunt de spuigaten uit en zij reageren verontwaardigd.

(5) Denderbode 25-8-1974 - Stadsarchief Aalst.

De "affaire" haalt de krant.

In een artikel "Liberale onpartijdigheid" wordt met grof zaad geschoten. (6)
Wij laten de verslaggever zelf aan het woord :

"Geene deugden worden op de wereld beoefend of de liberhaters beweren dat zy ze bovenmate bezitten. Volgens hen zijn al hunne liberale broeders en byzonderlijk deze die met een openbaer- of eereambt bekleed zyn, rechtzinning, edelmoedig, milddadig, rechtschapen, ongeveinsd, treffelyk en bovenal onpartydig !?! Onpartydig ??? Ja, men zou dit kunnen aennemem, indien de aanhangers der liberale maçonnieke kliek ons soms geen staeltje van hunne zonderlinge onpartydigheid gaven ; 't welk ten overvloedigste bewyst dat die zoogezegde liberale onpartijdigheid niets anders is dan de schreeuwendste partijdigheid. In zake van kiezerslysten vooral hebben de liberhaters ons menigvuldige bewyzen van verregaende partydigheid gegeven.

Het gemeentebestuer van Haeltert heeft zich, met de laetste opstelling der kiezerslysten, grootelyks doen onderscheiden. Het liberael collegie van Burgemeester en Schepenen dier gemeente, bygestaen van den ongeveinsden sekretaris heeft de onpartydigheid (?) zoo verre gedreven, liberhaters op de kiezerslysten te schryven die er volstrekt geen recht toe hadden en er catholyken van weg te laten wier rechten ontbetwistbaar waren."

Er volgt nu een opsomming van al de "reclamen" tegen de onwettelykheid waarbij 17 personen niet werden ingeschreven.

De correspondent vervolgt : "De bovenstaende uitslag is de verzekering van den zegeprael onzer catholyke denkwyze te Haeltert met de aenstaende gemeentekiezing. Ook is men druk bezig met den kiesketel te verveerdigen waerin de aenhangers van den grooten politieker die aen 't hoofd der belangryke gemeente Haeltert staet, zoodanig zullen afgekookt worden, dat men ze gemakkelyk door een strooipypke zal kunnen zuigen, om dan voor altyd in den azyntobbe gelegd te worden."

Wij besluiten dit "persoverzicht" met een laatste bloemlezing ! (7)

"Het liberaal muziekske van Haeltert heeft met de kerstdagen een uitstapje naar Burst gedaen. Na verscheidene oorspronkelijke boerendansen uitgevoerd te hebben, hebben de haeltertse liberale bavianen van "'t ongedierte der papen" gespeeld... Wij gelooven dat dit feit een menige misleide lieden te Haeltert zal de oogen openen en doen zien dat zij eene party ondersteunen die den godsdienst bevecht en zich van zyne dienaers wil ontmaeken, want wat wil "van 't ongedierte der papen verlost ons vaderland" anders zeggen dan : men verjage pastoors en onderpastoors buiten het land ! Dat is immers waer ! ..."

(6) Denderbode - 18/7/1875 - Stadsarchief Aalst

(7) Denderbode 7 jan. 1877 - Stadsarchief Aalst

In die periode verschijnt de jonge advocaat (latere Minister van Staat) Lodewijk de Sadeleer op het politieke toneel. Onder zijn leiding behalen de katholieken op een weinig orthodoxe wijze de meerderheid met één stem.(8)

Van Meldert kan de burgemeestersbenoeming (9) van De Sadeleer nog verhinderen en B. Roelants wordt aangesteld als dienstdoend burgervader tot 1883.

De kantfabrikant en vrijgezel Van Meldert verlaat de Haaltertse politieke arena, hij sterft enkele jaren later te Gent op 1/10/1883.

Hij was (volgens zijn grafschrift) "een ware volksvriend, een voorstaander en weldoener der bedrukten en der armen."

Met hem verdwijnt eveneens de sterke liberale familie die plaats maakt voor een katholieke bestuursploeg.

Willy De Loose.

(8)(9) J. De Brouwer - Parochiale Geschiedenis van Haaltert - blz. 75

RINGSTEKEN TE PAARD

Niet zelden hoort men praten - prijzend of minachtend - over "die goeie ouwe tijd". Wordt deze lapsus kritischer bekeken dan stelt men vast dat het gezegde niet zo vaak klopt. Toch is het ontegensprekelijk zo dat velen met heimwee terugdenken aan sommige oude geplogenheden die nu afgedaan hebben, de ene al langer dan de andere ...

Neem nu het buurtleven vroeger : 's zomers troepten velen samen op de stoep en keuvelden er prettig op los tot lang na het invallen van de duisternis, al waren de dagen dan ook zeer lang. Bij winterdag werd er gezellig gekout, dicht bij de blozende Leuvense kachel of elders geboeid starend in het grillig vlammspel van de open haard.

Teloorgegane volksspelen worden toch opnieuw beoefend, zij het in een min of meer gewijzigde vorm ; aldus het kegelspel dat nu in moderne "bowlings" wordt beoefend.

Het zou verwondering wekken moest nagegaan worden waaruit eertijds het ontspanningsleven der buitenlieden bestond.

Onder de vele vroeger gemakkelikheden des volks die men nu weer begint in te voeren - nostalgie naar vroegere gebruiken ? - is er één die zeker warme aanbeveling en steun verdient : het RINGSTEKEN TE PAARD.

GEMEENTE DENDERHAUTEM.
HISTERLIJKE
RINGSTEEKING TE PAARD,
(EN GALOP),
ter herbergen **DE STERBUS en DE ROSKAM,**
te Denderhaute, wijk Vandelen,
gegeven
door de maatschappij: **LES BRASSEURS,**
op **Zondag 18 Juli 1880.**

— **145 FRANKEN 145** —

1^e Prijs, **50 fr.** — 2^e prijs, **35 fr.** — 3^e prijs, **25 fr.** — 4^e prijs, **15 fr.**
5^e prijs, **10 fr.** — 6^e prijs, **10 fr.**

De ondergetekende leden der Commissie, hebben de eer de lieve liefhebbers uit te noodigen naar bovengemelde Ringsteeking, alwaar de volgende prijzen in geld zullen te winnen zijn :

De 1^e prijs is voor het meeste getal mededingers eener zellde stad of gemeente, ten minste 10 in getal en volgens van een goed bewijs.
De 2^e prijs is aan de verat afgelegene mededingers eener zellde gemeente, ten minste 5 in getal, ook voorzien van een goed bewijschrift.
De intog is bepaald op fr. 1-00 per ruiter.
De inschrijving zal plaats hebben van 7 tot 4 u^ru. namiddag, ter herberg van Francis VAN DURME, (Ten Vandelen).
De andere voorwaarden zullen voor den kampstrijd door de leden der Commissie voorgelzen worden, welke leden onwederroepelij over alle geschillen zullen besluden.
Goede stallingen zijn ter beschikking der ruiters.
De Ringsteeking zal door het muziek van Haaltert opgeleisterd worden.

De Commissie:
De Gekieschrijver, De Onder-Voorzitter, De Voorzitter
J. DE GAUVE, F. LIJYENS, Ca. VERBAAN, Ch. ROULAVY.
Gedrukt en goedgetekend door het College van Burgemeester en Schepenen v.
Denderhaute.
De Secretaris, De Burgemeester,
Ca. L. ROELANDT, Ca. MAES.

Bijgaande afdruk licht ons in dat deze sport ten onzent met succes beoefend werd op het einde der vorige eeuw. Getuige hiervan : de belangrijke prijzen voor groepen uitgeloofd !

Wellicht hoorden wij allen reeds ouderen daarover vertellen, maar toch hadden wij het niet gemakkelijk een volledig spelreglement op het spoor te komen. Verschillende bejaarden wisten er bij benadering nog iets over te zeggen, maar niemand kon het geheel der spelregels klaar vastleggen. Om duidelijkheid over de zaak te verwerven gingen wij ons licht opsteken bij de VLAAMSE VOLKSSPORTCENTRALE te Leuven.

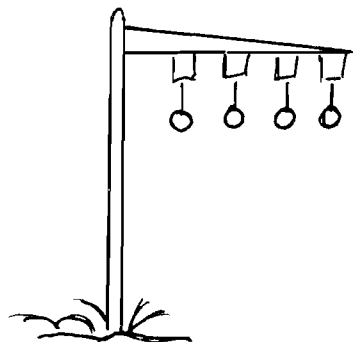
Aan de hand van een onuitgegeven licentiaatsthesis (1) kunnen wij ons nu gemakkelijk realiseren hoe die sport ineestak. We houden ons dus hoofdzakelijk aan onze Limburgse gegevens, in de vaste overtuiging dat in onze gewesten, behoudens onbelangrijke varianten, gelijkaardige bepalingen golden.

1. Het terrein.

Meestal gingen die spelen door op één of meer aaneenliggende grote weiden, dit uiteraard omwille van de noodzakelijkheid de talrijke deelnemers goed te kunnen opvangen, daarbij inachtnemend de behoefte aan een uitgestrekt veld om de palen behoorlijk te kunnen plaatsen. In die autoloze tijd gebeurde het ook wel dat de spelen langs straten en veldwegen gehouden werden. Zo kon het parcours immers zo uitgebreid gemaakt worden als men wenste. Vanzelfsprekend had geen enkele boer in deze omstandigheden schade noch herstellingen aan afsluitingen te dragen.

2. Benodigheden.

Een veranderlijk aantal palen, minstens acht, 3 tot 3,50 m hoog boven de grond uitstekend, werden op bepaalde afstanden geplaatst, soms 3 tot 400 m van mekaar verwijderd.

(1) Mw. Rita Thewissen weze hartelijk dank gezegd voor het gebruik van haar werk : "Hoeselt : Ringsteken" 1976, ons welwillend bezorgd door de Vlaamse Volkssportcentrale.

Elke paal droeg, aan een dwarsbalk, één of meer ringen. Zo'n ring had een diameter van 5, soms 7 cm ; hij werd aan een metalen draadje opgehangen. Aan die draad was een lus, die diende om over een nagel geschoven te worden. Op andere plaatsen was de draad aan een plaatje gehecht, dat aan een spijker bengelde. De ring bevond zich aan de achterzijde van de balk, gezien vanuit de richting van de toesnellende ruiter.

De spelers hadden een speer of houten pin in de hand. De vrije hand diende natuurlijk om de teugels van het paard te hanteren. Die speer varieerde sterk in lengte : soms slechts 30 cm lang ; anderen gebruikten er van ongeveer anderhalve meter.

3. Ruiter en paard.

Eertijds namen meestal alleen trekpaarden deel aan deze wedstrijden. Vermits elke boer - en toen waren ze uiterst talrijk ! - over minstens één werkpaard beschikte, waren er dieren te over die deelnamen aan de partij.

Het dier werd op stal fluks getooid met een kleurige halsband ; de staart werd fijn op een dot gedraaid ; in de manen vlocht men sierlijk bonte lintjes ; de haren der achterbillen werden kunstzinnig in "ruitjes" gelegd. Na een duchtige roskambeurt glom het beest van welgedaanheid. Zadel en trens vertoonden blinkend gepoetst koper. Om het wenden minder pijnlijk te maken voor het paard was de trens in 't midden gebroken en met een ijzerdraadje verbonden.

Rijke lui kwamen er zelfs gehandschoend op af ; ze droegen fluwelen ruiter-spetten en staken in een zware lakense frak. De vilten rijbroek spande nauw om het zitvlak. Altijd was dit deel van de broek in glimmend zwaar leder, om het zitten zachter te houden. Niet zelden droeg de ruiter zilveren s oren aan het schoeisel. Onder het glimmend zadel spande een brede sierlijke band helemaal om de onderbuik van het ros. Het zadel rustte op een veelkleurige doek om minder de harde ruggegraat van het paard te voelen. Haast allen hielden vanzelfsprekend trainingsoefeningen om het galopperen en het berijden in te drillen.

4. Het spelreglement.

Gewoonlijk diende elke ruiter eenmaal in galop de ganse omloop af te leggen. Nu kwam het er op aan om bij elke paal een ring af te steken en mee te dragen. De met de speer geplukte ringen mochten niet in de hand genomen worden, maar moesten alle aan de speer blijven. Het paard moest de ganse omloop in galop doordraven ; vertragen en stilstaan onder een paal waren natuurlijk streng verboden. Vallende ringen mochten niet opgeraapt worden door de spelers. Bij elke paal hield een bestuurslid nauwlettend toezicht over het naleven van het reglement. Soms werd ook de tijd gemeten en bracht de kleinste duur van de rit gewin op !

Gevarieerde berekeningen per groep of individueel maakten soms de wedrennen langdurig.

Het is duidelijk dat bij deze gelegenheden de bierkraan veelvuldig liep. Het waren feestelijke dagen voor het volk ; er heerste een echte kernisstemming alom. Deze populaire volksvermakelijkheden brachten massa's mensen op de been, die het spel gretig volgden. In 't geniep werden soms grote sommen verwed, net als op de paardenrennen.

De kwestie van publiciteit vooraf werd zeker toen anders gevoerd dan nu, vermits drukwerken toen zeer duur uitvielen. Het was trouwens nog de tijd dat gretig geluisterd werd naar de "omroeper" of "belleman" die 's zondags na de hoogmis vanop de "steen" alle evenementen aankondigde.

Het krachtig spierenspel der zware trekpaarden heeft nu bij ons een eind genomen, vermits alom de tractoren aangewend worden. Gelukkig dringt de ruitersport met lichtere renpaarden nu fel door.

In het Brabantse Galmaarden worden heden ten dage met groeiend succes weerom ringstekingen te paard gehouden. Zeer enthousiast vertelde Commandant Provez ons over de modaliteiten van hun spelen. Behoudens een paar wijzigingen past men er ongeveer dezelfde spelregels toe als in het Limburgse Hoeselt.

Koesteren wij een ijdele hoop als wij wensen dat onze plaatselijke rijverenigingen er misschien ook eens konden aan denken iets gelijkaardigs in te richten ? De zaak is voorzeker het onderzoeken waard !

(1) De herberg "DE ROSKAM" bestond al heel lang in de Vondelen. Wij vernemen in de lijst van herbergen (R.A.G. Land van Rotselaar, nr. 1019) van 1779 dat "... ten huysse ende herberge van JOANNES BAEYENS, fs Jans, bij hem bewoont, gestaen ende gelegen binnen het voors. Denderhautem in het gehucht ter Vondelen op de publicque baene leedende van de stad Aelst naer Nienove, zonder uythangbert, van ouds genaemt den ROSCAM, zijnde ten selven huysse ook eene brauwerije, waerschijnlijk met permissie van de heeren van den Lande van Rotselaer, van alle oude ende immemoriale tijden geerigeert".

E. Huylebroek
Denderhoutem.

PASTOOR M. VAN EESBEECK, 47 JAAR PASTOOR IN KERKSKEN 1775-1823

In de lijst van de pastoors van Kerksken vermelden DE POTTER en BROECKAERT, Marten van Eesbeeck, pastoor tot 1786 en Mark - Stef. van Eesbeeck, pastoor tot 1823. (1)

Het betreft hier ongetwijfeld dezelfde persoon nml. Marcus Stefanus Van Eesbeeck, die pastoor was van 1775 tot 1823.

Noch J. De Brouwer noemt een Marten van Eesbeeck in zijn tabel van de verschillende pastoors, noch in de kerkregisters is een spoor van Marten te vinden. (2 en 3)

Van Eesbeeck is één van de pastoors, die hun bediening in Kerksken gedurende tientallen jaren hebben uitgeoefend.

Hij verbleef hier gedurende 48 jaar (1775-1823). Eén van zijn voorgangers Judocus Van Der Biest (of Verbist) was gedurende 54 jaar de geestelijke herder van de Kerkskenaren (1644 tot 1698) terwijl pastoor F. Van Hoeymissen het absolute rekord haalde van 55 jaar (1832 tot 1887).

Pastoor Van Eesbeeck heeft tijdens zijn lange pastoorsloopbaan wel een zeer bijzondere tijd meegemaakt. Aangekomen in 1775, nog volop in het Ancien Régime zal hij achtereenvolgens de Brabantse Omwenteling meemaken, de Franse Revolutie en de inlijving van onze gewesten bij Frankrijk met de godsdienstvervolging en sluiting van de kerken. Verder kon hij getuige zijn van de opkomst van Napoleon, zijn nederlaag in 1815 en van het Hollands Bewind dat tot 1830 zou duren.

In de strijd tegen de Oostenrijkers in 1790 bleef de bevolking van Kerksken niet ten achter. Zij verzette zich ook tegen de anti-godsdienstwetten, het sluiten en plunderen van de kerken en sloot zich aan bij de opstand op het einde van 1792, die in de streek van Aalst uitbrak, maar door de Franse bloedig werd neergeslagen.

Telkens weer gaven deze gebeurtenissen aanleiding tot schermutselingen of veldslagen, die in onze gewesten werden uitgevochten.

- (1) De Potter en Broeckaert - Geschiedenis van de gemeenten Oost-Vlaanderen 1897
Kerksken blz. 10
- (2) J. De Brouwer - Bijdrage tot de geschiedenis van de Kerkelijke instellingen
en het godsdienstig leven in het Land van Aalst tussen 1621
en 1796 - Deel II blz. 46
- (3) Kerkarchief Pastorie Kerksken.

Soldaten en huurlingen trokken door de dorpen, gingen zich te buiten aan plunderingen, roof en brandstichting, geweld tegen de burgers. De bevolking werd verplicht leveringen te verrichten voor de legers, terwijl oogsten soms vernietigd of platgebrand werden.

De Franse Revolutie, waarvan de ideeën tegen alle bestaande instellingen en gebruiken van het Oud Regiem waren gericht bracht wel de meest schokkende wijziging in het toenmalig maatschappijbeeld. Niet alleen de staatsstructuur en de bestuurlijke instellingen werden grondig gewijzigd. Er kwam een gans nieuwe administratie, ja zelfs de oude bestaande kalender werd vervangen.

Op parochiaal vlak werd de kerk onttrokken aan het St. Maartenskapittel van Aalst en als zelfstandige kerk met eigen bestuur ingesteld. Op bestuurlijk gebied werd Kerksken losgemaakt van Haaltert, zodat voortaan twee afzonderlijke gemeenten ontstonden met een eigen bestuur, dat tot dan toe gemeenschappelijk was geweest.

Geboren te Brussel op 21 juni 1741 was Marcus Stefanus van Eesbeeck te Mechelen priester gewijd op 21 december 1765 (4).

Hij verwierf het pastoorschap te Kerksken "per concursum" d.w.z. na het afleggen van een examen. Dit examen was in de 18e eeuw algemeen geworden, het bestond uit een theoretisch en praktisch gedeelte.

In het oud regime bestonden de inkomsten van de pastoors hoofdzakelijk uit tienden, zijnde 1/10 van de opbrengst van de veldvruchten, de opbrengst van tuinen en van de dieren op het erf.

Zo waren de grote tienden vooral gevestigd op graangewassen, en de kleine tienden op de opbrengst van de tuin.

In Kerksken bezat de pastoor 1/3 van de grote tienden (2/3 van het St. Maartenskapittel te Aalst), de novale tienden (tienden op nieuwe in cultuur gebrachte gronden) en de nieuwe tienden (tienden of nieuwe teelten b.v. tabak) en de vleestienden. Tevens bestond er een speciale jaarlijkse ophaling van eieren en boter ten voordele van de pastoor. Tenslotte kon de pastoor rekenen op bepaalde inkomsten zoals pachten van gronden, die aan de Kerk behoorden alsook een gedeelte van het offergeld op de hoogdagen en de begrafeningen.

Als we nu weten dat de parochie rond 1775 circa 650 inwoners telde ± 150 huizezinnen waarvan de meesten toch eerder arm waren zal de pastoor het waarschijnlijk ook niet zo breed gehad hebben.

(4) J. De Brouwer - Bijdrage tot de geschiedenis van de Kerkelijke instellingen en het godsdienstig leven in het Land van Aalst tussen 1621 en 1796 - Deel II blz. 46

In het 2e jaar van Van Eesbeeck's ambtstermijn wordt de kerk "met twee kolommen" verlengd (niet huidig kerkgebouw) (1).

Negenentwintig jaar later in 1805 zullen de inwoners van "Kerksken-Plaetse, Eekent, Borrekent, Krekelendriesch (achterste boekent) en Kaeyenberg - Brantegem" in een smeekschrift aan de prefect van het Departement van de Schelde vragen om bij de parochie van Kerksken gevoegd te worden, met o.m. het argument dat zij in 1776 samen met de inwoners van Kerksken, uitgaven en noodzakelijke kwarweien hebben verricht om de kerk te vergroten en te verbouwen en dat zij nog bijdragen in alle kosten van de goddelijke diensten (1).

Van Eesbeeck legde nieuwe registers aan voor de inschrijving van dopen, huwelijken en overlijdens, nu nog bewaard op de pastorie.

Het eerste overlijden door hem genoteerd is dit van Adriana DE SCHRIJVER, echtgenote van DE SCHRIJVER Andreas en dit voor haar zoontje, beiden bij de bevalling overleden op 27 juli 1775.

Bij de eeuwwisseling is de pastoor 59 jaar, tal van gebeurtenissen heeft hij meegemaakt en terecht spreekt hij de hoop uit op betere tijden. Hij noteert in 1801 in het Latijn "God zij dank is deze allerversmadelijkste en allergoddeloze eeuw ten einde... mocht in de nieuwe eeuw de godsdienst zich opnieuw ontplooiën en de echte kristelijke liefde. Dag en nacht moet daarvoor gebeden worden opdat God de sluier van het hart van de zondaar zou wegnemen zodat hij niet blijft volhouden in de goddeloosheid".

Maar deze bede wordt niet verhoord. Priesters worden verplicht de eed van trouw aan de Franse Republiek af te leggen. Velen weigeren en moeten onderduiken, anderen leggen tegen de bisschoppelijke voorschriften wellicht uit schrik of onder dwang toch de eed af.

Ook Van Eesbeeck legde op 13 nivose van het jaar elf van de Franse Republiek (3 januari 1803) de eed af (1).

Omdat deze eed veelal onder druk van de omstandigheden werd afgelegd, hebben de bisschoppen nadien deze zaak wijselijk doorgezwegen.

Op 25 december 1808 beveelt de pastoor in een brief aan de goedheid en de zorg van de Bisschop de armoede van zijn kerk.

Deze is zowel van binnen als van buiten aan herstel toe en moet zich zoveel noodzakelijke dingen aanschaffen, maar is bezwaard met schulden en verplichtingen (1).

Nog 15 jaar zal Van Eesbeeck voor zijn parochianen zorgen tot hij op 27 maart 1823 aan de vicaris generaal van het Bisdom Gent in een latijnse brief om ontslag verzoekt (5).

(5) Bisschoppelijk archief Gent - Parochiaal archief Kerksken.

"Ik heb 56 jaar gewerkt in de wijngaard des Heren", zo schrijft hij, "waarvan 47 jaar als pastoor te Kerksken en 9 jaar als onderpastoor op O.L.Vr. over de Dijle te Mechelen. Vraagt mijn oude leeftijd geen rustig en stil bestaan ? Want ik kan de last niet meer verder dragen wegens mijn gebrekkige en zwakke leeftijd en de bediening en bezoek aan de zieken kan ik niet meer uitvoeren omdat ik dikwijls last heb bij het gaan, wegens gebrekkige en zwakke voeten en andere ongesteldheden.

Daarom verlang ik en vraag nederig aan de zeer geleerde heren de toelating om terug te keren naar mijn geboortestreek Brussel en van de 2e zondag na Pasen af of na de viering van de Paasdagen zou ik van de last mijner bediening willen ontheven worden" (6).

Op 13 juni 1923 schrijft hij zijn laatste overlijdensakte in, wat laat vermoeden dat hij nog gedurende enkele weken na Pasen in de parochie bleef.

Pastoor Fr. Van Der Heyden zou hem opvolgen.

Paul TEMMERMAN.

(6) Bisschoppelijk Archief Gent - Parochiaal archief Kerksken.

FUNDATIE VAN JOANNES FRANCISCUS VAN POUCKE — PASTOOR TE HELDERGEM

Joannes Franciscus Van Poucke werd geboren te Bottelare op 31 December 1703. Hij werd tot pastoor benoemd te Helderghem op 30 Mei 1740 en de aanstelling vond plaats op 31 Augustus 1740. Na 32 jaar ten dienste te hebben gestaan van zijne parochianen overleed hij op 18 November 1772. Op 1 Mei 1770 STELDE pastoor Van Poucke het hiernavolgend testament op waaruit blijkt dat hij een zeer bemiddeld - en vrijgevig man was, en de tekst luidde als volgt :

"Compareerende voor mij Jan Baptist Parewyck openbaer notaris gheadmiteert bij hooghe ende moghende heeren van haere keijserlijcke conincklijcke maïsteijts provintiaelen raede in vlaenderen binnen de stadt aelst residerende ende presentelijck in pastorijs der prochie van helderghem ter presentie van de ondergenoemde ghetuijghen in persoone den eerweirdighen heer ende meester joannes frans van poucke pastor van het voornoemde helderghem wesende gesont van lichaem sijne memorie, sinnen en verstant alomme wel machtigh ende gebruijckende soo hun notaris ende getuijghen ten volle is gebleken. Soo wijt sijne discoursen als andersints welken Comparant overdenckende dat smensch broosheijt dater niet sekerder en is als de doot ende d'onsekerheijt der ure der selve, daeromme hij niet geirne uijt dese sterffelijcke weirelt en soude scheijden, ten sij alvoren gemaect ende geordonneert te hebben desen sijnen uijttersten wille testament ende dispositie, alvooren recommandeert den heer Comparant van ziele als sij sal commen te scheijden uijt het sterfelijck lichaem aen godt almachtig sijnnen schepper ende salighmaeker, Maria sijne gebenedijde moeder sijnen heiligen patroon ende geheel het hemels geselschap willende sijn doot lichaem besteedt te worden op de gheweijde aerde in de kercke van helderghem. Ende corts naerdien op sijn graf sal geleijt worden eenen witten marbelen saercsteen van de lengte van ses voeten ende breedte van vier voeten, op de inscripten van welcken sal worden gestelt dat hij gefondeert heeft een eeuwigduerende jaergeteijde in dese kercke dat sijne begraeftenisse sal gedaen worden met den dienst van een choorlijck waslicht et ca als naer staedt ende conditie."

Verder wil hij dat kort na zijn overlijden in de kerk van Helderghem dertig gezongen missen opgedragen worden waarvoor de pastoor 1 gulden en de koster 10 stuivers ontvangt.

De paters Capucienen van Aalst krijgen de opdracht om 400 gelezene missen op te dragen, ze krijgen 8 stuivers per dienst.

Kort na zijn overlijden moet er een plechtige uitvaart plaatsgrijpen. Alle pastoors van de conferentie en uit de omgeving, evenals alle familieleden moeten op de dienst worden uitgenodigd.

Op de dag van de begrafenis moet aan de arme lieden van Heldergem 25 gulden worden uitgedeeld. Het armbestuur krijgt dertig gulden om de nodige kledij aan te kopen voor de arme kinderen.

De armenmeester krijgt nog 200 gulden welke hij tegen de hoogste intrest moet beleggen. Met deze opbrengst moet er een eeuwigdurend jaargetijde opgedragen worden. De pastoor krijgt dertig- en de koster vijftien stuivers.

In de kerk van Herzele zal eveneens een eeuwigdurend jaargetijde plaats grijpen. De afstammelingen van Charles en Francies De Backer, erfgenamen, worden verzocht aan de pastoor één gulden en aan de koster tien stuivers te betalen per dienst.

De kerk van Heldergem krijgt 25 ponden en kan daarmee een zilveren kelk, langs de binnenkant verguld en met enige ciraden versierd, aankopen.

Het armbestuur van Heldergem krijgt nogmaals 50 ponden. De intresten moeten uitgedeeld worden aan de behoeftigen van deze parochie.

Zijn petekind Joannes Franciscus Baten zoon van Franciscus krijgt honderd gulden.

Zijn tweede petekind Joannes Franciscus Van Poucke zoon van Geeraert krijgt ook honderd gulden.

Zijn derde petekind Brigitta De Bruyker dochter van Gillis krijgt eveneens honderd gulden.

Aan zijn dienstmeid Catharine Rombauts dochter van Cristoffel, geboren te Londersele, schenkt hij een levenslange lijfrente van 50 gulden per jaar maar op die voorwaarde dat ze op de dag van zijn overlijden nog bij hem inwoont.

Het armbestuur van Heldergem krijgt nog 500 gulden. Met deze rente moet er een eeuwigdurend lof met zegen gehouden worden beginnende op de eerste donderdag van de vasten en gedurende vijf-en-twintig opeenvolgende donderdagen. De pastoor ontvangt hiervoor acht- en de koster vier stuivers.

Op 18 november 1772, de dag van zijn overlijden, verklaart eerwaarde heer Joannes Franciscus van poucke, dat hij het volgende aan zijn testament wil toevoegen.

De orginele tekst luidt als volgt :

"dat Catharina Rombauts zijne dienstmaerte sal hebben naer sijn doot een matras met hoofdpulm, een kussen, twee sargien, twee paer slaepplaekens, eenen stroijsack, haer spinnewiel ende hasper.

Item verlengt den pacht van adriaen van appelterre van ses jaeren tot ayghem van huijs ende stede ende een verschuldicht jaer quijtschelt ende sijn biblioteque schenkt hij aen joannes baptist baten zoon van franciscus uit burst, tegenwoordig in het Seminari te mechelen, uijtgenomen de werken van bach die hij schenkt aen mijnheer Stevens coadjutor, ende aen sijn dienstmeijsen haer ledicant met het behangsel.

Aldus present sijnde van sinnen en verstand heeft hij heer pastoor gedeclareert ter presentie van p. ramet pastoor van ayghem ende heer petrus joannes stevens coadjutor tot helderghem

Daete als vooren".

Was onderteekent

j.f. van poucke pastor van helderghem

p. ramet pastor van ayghem

j. stevens coadjutor in helderghem

Bron : Kerkarchief van Helderghem

Boek der oude en nieuwe testamenten

De Troyer Roger.

DE PAROCHIE TERJODEN (4)

GROEIPIJNEN NAAR EEN NIEUWE GEESTELIJKE IDENTITEIT

Twee jaar verstreken er dus nog, nadat men in oktober 1904 het bisdom had weten te overtuigen dat het vrijkomend landgoed van de familie Bombaert-Dermond, de gedroomde gelegenheid bood om van Terjoden de zo noodzakelijke zelfstandige parochie te maken, eer het zo ver was.

Zoals reeds geweten, moet er tot dan toe geen al te nauwkeurige afbakening van de wijk gekend geweest zijn. Wordt de wijk een parochie dan moet de pastoor zijn terrein kennen en de andere daarbij betrokken collega's het hunne. Het wordingsproces van het ene komt vaak bedreigend over voor het reeds bestaande, zo ook hier.

Zich nu gesteund wetend door het bisdom, rekenend op de invloed van de gekontakteerde politici, hebben de promotors van de op te richten parochie het in hun geestdriftige ijver aangedurfd, ook een paar wijken van aanpalende gemeenten in hun plan in te kalkuleren : de Dries van Nieuwerkerken, het Zwarthaar van Haaltert (dit was destijds de Haaltertkant van de Ninovestraat tot aan het toenmalige smalle Brouwersstraatje - nu Lippensbekweg) plus het gedeelte van de stationsstraat vanaf dat Brouwersstraatje, tot en met het voormalig kuuroord "De Made", nu rustoord St. Elisabeth. Bij dit laatste hield toen immers de bebouwing op. Het ging hier immers om het Haalterts Trèjen. De inwoners van deze wijken hadden er volgens de ontwerpers alle voordeel bij tot de nieuwe parochie te behoren. Anderzijds zou deze verruiming aan de embryonale parochie meer levensmogelijkheid bieden, meer financiële zelfstandigheid.

Zulks betekent echter afstand van terrein voor anderen. Monseigneur dient dan ook de betrokken pastoors te raadplegen. Dit Blijkt geschied.

In ieder geval heeft men op de twee plaatsen weet gekregen van de snode plannen op Terjoden.

Reeds op 31 jan. 1905 komt er een eerste reactie van de pastoor van Haaltert. Deze blijkt aanvankelijk hoegenaamd niet afwijzend te staan ten overstaan het voorstel, eerder redelijk en begripvol. In het verhaal dat nu volgt schuilt een stukje geschiedenis van een uithoekje van Haaltert.

"31 jan. 1905

Zeer Eerwaarde Heer Vicaris-Generaal,
Het hoekje van Haaltert naar den kant van Terjoden gelegen telt 20 huisgezinnen, vijf of zes op die twintig hebben liefst aan de nieuwe kerk te behooren om den wille van gemak voor hunne kinderen van daar naar school te gaan. De anderen blijven liefst aan Haaltert. Gisteren is mij dit toevertrouwd. Ik persoonlijk heb er niets tegen : het ware eene schoone zaak kon die nieuwe succursale daar komen.

Aanvaard Zeer Eerwaarde Vicaris-Generaal de verzekering mijner grootachting in den Heer.

Eugeen De Pessemier
Past."

(A.B. - nr. 16)

Spijts de milde toon sluipt ook hier reeds een addertje in het schijnbaar onbewogen gras, namelijk de macht van het getal. Er had een gistingsproces plaats. Korte tijd later luidt er in Haaltert een haal andere klok. Er werd met een protestbrief van deur tot deur gegaan. Het resultaat hiervan werd naar het bisdom gestuurd.

"Mijne Hoogwaardige Heer,

Wij ondergeteekenden der wijk "Zwarthaar" weerleggen met eerbied het ontwerp door uwe Hoogwaardigheid opgevat, eene kerk te bouwen op gehucht "Terjoden" en ons daaraan te verbinden.

Mijne Hoogwaardigste Heer, wanneer in 't jaar 1869, de kerk van Haaltert door het vuur vernield wierd, hebben wij allen, zonder uitzondering groot en klein gewerkt, om op die puinen een nieuw schoon huis van God te doen groeien en bloeien. De eenen deden geldstortingen volgens hun vermogen, de anderen hielpen de noodige dingen op hunne bestemde plaats brengen, zoodat niet één van ons te kort gebleven is, om de kerk prachtig te maken. En nu, na eenige jaren genot, wil men ons van die kerk afscheiden, waarvoor wij geene kosten gespaard hebben.

Van den éénen kant, uwe Hoogwaardigheid moet ons geen nieuwe parochiane kerk verschaffen, om de weg te verkorten en te vergemakkelijken, vermits wij er géénen enkelen stap door winnen. Integendeel, onze oud-wegen zijn zoo schoon, altijd begangbaar, zelfs in den guren winter, wanneer alles door sneeuw en hagel bedekt ligt. Niemand beklagt er zich over.

En nog laat ons veronderstellen, dat wij aan de nieuwe kerk gehecht worden. Welke moeilijkheden gaat deze verbintenis niet te weeg brengen. Alle weken zouden er personen zijn die zich zouden genoodzaakt zien naar Haaltert te trekken om de geboorte eens kind te melden en vandaar Monseigneur naar Erembodegem - Terjoden om de nieuw geborene het H. doopsel te laten toedienen. Wat geloop, wat al tijdverlies ! Maar wat meer is, de gebeenten onzer voorouders, ouders, bloedverwanten en vrienden rusten op het kerkhof van Haaltert, en wij, wij zouden "vaarwel" moeten zeggen aan die gezegende aarde, wij, wij zouden dat geluk niet hebben, later te mogen rusten, nevens dezen die eertijds ons zo dierbaar waren. Neen, mijne Hoogwaardigste Heer, wij zouden op vreemden grond gaan eeuwig slapen. O, dat nooit ! 't Ware te hartverscheurend, onze harten zouden bloeden, telkenmale wij dien afgestaanden grond in de verte zouden bemerken, die de zoo kostelijke overschotten onzer overledenen bewaart. Mijne Hoogwaardigste Heer, wij vinden onnoodig het nog langer uit te breiden, vermits wij de hoop koesteren, dat uwe Hoogwaardigheid eens alles rijpelijk zal overleggen en dat wij eene gunstige antwoord zullen ontvangen. Want wij herhalen het eenstemmig : "Vaarwel zeggen aan onze oud parochiekerk : dat nooit. Wij noemen ons met den diepsten eerbied uwe ootmoedige en getrouwe onderdanen.

Ph. De Rijck, Ph. Meert, D(omien) De Rijck, L.(ouis) De Pelsmaecker, L. De Schrijver, O.D of V. Berghe, P.(etrus) De Pelsmaecker, B.(enoit) Mathijs, E. Van Fracheu, E.(miel) Cardon, A. Steenhout, Jean Schotte, R. De Pauw, P. De Smet, Dque Conruyt, Docteur Demade, directeur de la maison de cure, Aug. Geerts, L. Moens, Wwe De Zwaef

Oordeel over onze gevoelens. Van 20 huisgezinnen hebben er 19 geteekend."

Een aardig stukje melodramatisch proza dat afstand en moeilijkheden voor kerk- en schoolgangers naar Haaltert - tegen beter weten in - ontkent. Het gaat wel enigszins op voor degenen die langs de Stationsstraat wonen, voor dezen van het Zwarthaar helemaal niet. Ook in Gent waar ze toch reeds eerder de vragende partij over de vloer kregen weten ze dit. Ze hadden daar toch aangetekend : "klein baantje 35 min. steenweg 55 min."

Toch geloven we, dat bij verschillenden van dat stukje Haaltert de verknochtheid aan de eigen parochie er zeer diep inzat, dat ze er niet van loswilden, zelfs wanneer dat voor hen gemakkelijker zou zijn. De tijd zal het uitwijzen : trouw of koppig blijven ze de kerkgang naar Haaltert volhouden. De tijd zal echter nog iets anders uitwijzen. In hoever is een dergelijke petitie of enquête beïnvloedbaar door de initiatiefnemer(s) achter degene die van deur tot deur gaat ? Die laatste was Philemon De Rijck. Hoe wordt de vraag gesteld, met welke argumentatie omkleed ?

Om dit te illustreren, maken we een sprongetje in de tijd, wanneer de parochie Terjoden reeds een feit geworden is en men het gemak voor zichzelf heeft leren beseffen. We schrijven intussen dan reeds 1908. De jongensschool is met een klas uitgebreid en er is speciaal onderwijs voor meisjes.

"Aan Zijne Hoogwaardigheid, Monseigneur Stillemans, Bisschop van Gent.

24 september 1908

Monseigneur,

Uwe zeer onderdanige diocesanen, hieronder hebbende genaamteekend, komen met betrouwen aan Uwe Hoogwaardigheid hunnen geestelijken nood bekend maken.

Pas twee jaren hadden wij de gelegenheid bij de nieuwe thans bloeiende en groeiende parochie, Terjoden aangesloten te worden ; maar alsdan door klein-geestige lieden misleid verklaarde zich het grootste getal onzer teenemaal vijandig aan dien overheerlijken voorstel en wij bleven afgezonderd als aan niemand toebehoorend, noch aan Haaltert noch aan Terjoden. Helaas ! Te laat ondervonden wij de droeve gevolgen eener dwaze handelwijze !

Thans beseffen wij allen, dat wij van Terjoden allerlei gunsten genieten en voornamelijk geestelijke voordelen. Benevens wij die er in de parochiekerk van Ter Joden de goddelijke diensten bijwonen en ons schikken naar de wijze voorhoudingen van den E.H. Pastoor De Paep, verlangen daar ook onze kinderen naar het welingericht onderwijs dier parochie.

Daarom, verlangen wij vurig van Uwe Hoogwaardigheid, bij Ter Joden te worden aangesloten om geestelijk tot die parochie te behooren volgens de grens aangeduid op het oorspronkelijk plan. Dit om onze geestelijke welvaart en deze onzer nakomelingen des te beter te bewerken.

Heden drukken wij denzelfden wensch uit aan de Heeren der kerkfabriek en de gemeenteraad van Haaltert.

Hopende, Zeer Hoogweerde Vader, dat uwe Hoogwaardigheid nogmaals de welvaart uwer zeer verkleefde kinderen zult ter herte nemen vragen wij met ootmoedigheid uwen zegen.

Uwe zeer onderdanige diocesanen van Haaltert - Ter Joden.

den 24 September 1908.

E.V. Fracheu (later huis Dierickx) brasseur, A.(dolf) Temmerman, Benoeit Van Den Berghe, Dom. Van Sande, A. Scolarts, R.(ene) Bockstael, Remi De Pauw, E. Cardon, Jean Schotte, Prosper De Smet, Hubert Vermeulen, Jean De Pau.. ?, Desire De Lapeleer, Ve Heynderiks, De Schrijver Leopold, Wwe De Zwaef, Docteur P. Demade directeur de la maison de cure, G. Bienaimé.

P.S. De ondertekenaars zijn allen hoofden des huisgezins.

(A.B. - nr. 45)

Nu gaan de poppen voor goed aan het dansen. Er volgt een niet gedateerde tegenpetitie.

"Aan zijne Hoogwaardigheid Monseigneur Stillemans, Bisschop van Gent,

Wij, allen ondergeteekenden, parochianen van Haaltert, wonende op het gehucht "Zwarthaar" nemen de eerbiedige vrijheid aan Zijne Hoogwaardigheid de volgende gunst af te smeecken, namelijk : vastgehecht te blijven voor 't geestelijk bestuur aan de parochiale kerk van Haaltert.

Deze vraag durven wij in volle vertrouwen aan het wijs recht oordeel van onzen Opperherder voorstellen daar ze door grondige en onweerlegbare redenen gestaafd is.

In die kerk van Haaltert hebben wij het H. doopsel ontvangen, onze eerste en heilige communie gedaan, het H. vormsel ontvangen, 't huwelijk aangegaan, zoo lange jaren onze paaschplichten dààr vervuld, dààr zijn onze ouders, familieleden begraven, dààr geschieden de diensten messen volgens den uitersten wil onzer bloedverwanten.

Toen ten jare 1869 wij 't ongeluk gehad hebben door den bliksem onze kerk te zien afbranden, zijn wij allen, zonder uitzondering, bijgesprongen, elk naar vermogen, om door geldelijken onderstand of eigen zware arbeid haar te helpen heropbouwen.

De afstand is eene uitgezochte reden ter verandering aangezien ze nauwelijks vijftien minuten gelegen is van onze woonplaatsen, verbonden door den grooten schoonen steenweg Aalst Geeraardsbergen. Door de drij missen die er alle zondagen plaats hebben, is er alle gemak van afwisseling. Ons gehucht blijft gemeente Haaltert, diensvolgens, om alle burgerlijke formaliteiten der wet te vervullen ; bij doopsel, huwelijk, overlijden, zijn wij verplicht eerst naar Haaltert te gaan.

Deze bijzonderste redenen durven wij ootmoediglijk aan Zijne Hoogwaardigheid voor oogen leggen, met de vaste hoop, de innigste en de vurigste wensch te mogen blijven deftige en gehoorzame parochianen van ons dierbaar Haaltert.

Victor De Rijck, Donatus De Rijck-Roelandt, Pr(osper) Vanderstockt, de kinderen De Meyer, Benooit Matthijs, P(etrus) De Pelsmaecker, Remie De Pauw, Bogaert R., onleesbaar, Prosper De Smet, A. V.D. Donckt (?), Jean De Pauw (?), Pierre Sonck, Dominique Conruyt, Ph(ilemon) Meert, Moens J., Jozef Vanden bergh, Ph. De Rijck, Frans Louis Moens.

N.B. Al degenen die de afscheiding vragen, zijn allen vreemdeling, die nu, vandaag hier, morgen elders zijn, en om in de genade te blijven van eenen of twee, maar gewillig en daarbij onverschillig hun handteeken nederzetten. Wij integendeel zijn allen grondeigenaars, wier families jaren en jaren hier op ons gehucht verblijven."

Onze opmerking : Inderdaad tekenen enkelen op beide lijsten, of omdat ze iemand terwille willen zijn, of omdat het hen inderdaad min of meer onverschillig laat, wellicht doordat ze nog geen vaste verblijfplaats hadden - maar dit geldt dan ook voor beide lijsten - of ... omdat ze inderdaad iets of iemand vreesden. Hoe dan ook, er staan twee kampen strijdlustig, haast vijandig, tegenover elkaar. De tweede petitie ging nauwelijks rond of er gaat weer een schrijven naar het bisdom.

(wordt vervolgd)

Mevr. De Waegeneer-Temmerman.

Voor het luttele bedrag van

ontvang je 100 blz. informatie over onze dorpen (4 nummers)

Nu doen ! - rekeningnummer 439-5083061-63

Heemkundige Kring Haaltert